

Medicīnas vēsture un medicīnas vēsturnieki pandēmijas laikā

Acta medico-historica Rigensia XIII sējums ir kārtējais šī enciklopēdiskā izdevuma 32 grāmatu vēsturē. Pirmo reizi izdevuma sešdesmit gadu pastāvēšanas laikā tā slejās parādās akronīms *COVID-19*. Likumsakarīgi, jo pandēmija kļuva ne vien par dominējošo 2020. gada notikumu visā pasaulē, bet arī par izaicinājumu medicīnas vēsturniekiem. Pavasarī strauji pieauga mediju interese par epidēmiju un pandēmiju vēsturi, tika meklētas vēsturiskos piemēros balstītas mācības un spriests par jauniem koptējumu virzieniem.

Mūsu izdevuma redkolēģijas biedru uzrunāja *Oxford University Press* izdevniecības žurnāla *Journal of the History of Medicine and Allied Sciences* redaktore Laura Hiršbeina (*Laura Hirshbein*), aicinot anonīmi recenzēt Latvijas pētnieka rakstu par epidēmijām Latvijas teritorijā 20. gadsimta sākumā. Visā pasaulē pieauga interese par infekcijas slimību izplatības vēsturiskiem pētījumiem, un Starptautiskās medicīnas vēsturnieku biedrības prezidents, profesors Karlos Veska (*Carlos Viesca*), nāca klajā ar aicinājumu savas biedrības biedriem fiksēt mūsdienu epidemioloģisko ainu un faktus vienā konkrētā dienā visā pasaulē, proti, 2020. gada 7. aprīlī – Starptautiskajā veselības dienā.

COVID-19 iekļūs pasaules medicīnas vēstures kanonos kā pirmā slimība, kuras izplatībai un upuru statistikai mūsdienu mediju un tehnoloģiju pasaulē ik dienu varēja sekot ikviens no mums. Ziņu pārpilnība un skaitļu dažādā interpretācija ļāva novērot arī jaunās slimības monitorēšanas paradigmas ietekmi uz sabiedrības garīgo veselību.

Pandēmija būtiski koriģēja ne vien medicīnas vēstures pētījumu fokusu, bet arī 2020. gadā plānoto zīmīgāko medicīnas vēstures notikumu norises formātu un laiku. Starp tādiem bija Paula Stradiņa balvas pasniegšana, kas pirmo reizi vēsturē epidemioloģisku ierobežojumu dēļ notika

ārpus Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja telpām, un 47. Starptautiskās medicīnas vēsturnieku biedrības kongress, kas pirmo reizi vēsturē tika atklāts virtuāli. Par to plašāk stāstīts žurnāla sadaļā “Akadēmiskā un muzeju dzīve”.

Hibrīdformātā – daļēji klātienē un daļēji tiešsaistē – noritēja Rīgas Stradiņa universitātes Medicīnas vēstures institūta organizētais simpozījs “Politizētā medicīna Austrumeiropas diktatūrās”, Rīgā tiekoties pētniekiem no Latvijas, Lietuvas, Igaunijas, Polijas un Vācijas. Projektā iesaistīto medicīnas vēsturnieku raksti ar ekspertu komentāriem līdzās citiem pētījumiem lasāmi *Acta medico-historica Rigensia* XIII sējuma pētniecisko rakstu sadaļā. Arī šajā krājumā sniegts Latvijā, un ne tikai, medicīnas vēsturē izdotu grāmatu apskats.

Sākot ar *Acta medico-historica Rigensia* XI (2018) sējumu, tika nolemts virzīt RSU Medicīnas vēstures institūta un Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja kopizdevumu indeksēto akadēmisko žurnālu datubāzēs. Mērķtiecīgs un precīzs redakcijas kolēģijas darbs, nodrošinot *Acta medico-historica Rigensia* iznākšanas regularitāti un starptautiskumu trīs gadu garumā, bija priekšnoteikums, kura veiksmīga īstenošana paver iespēju nākošajam žurnāla attīstības posmam un ļauj cerīgi lūkoties *Acta medico-historica Rigensia* nākotnē.

*Juris Salaks,
Ieva Lībiete*